

Předmluva

Souhrnný roční tabelární přehled „Znečištění ovzduší a atmosférická depozice v datech, Česká republika...“ (dále jen Tabelární přehled) je vydáván jako základní materiál pro práci orgánů a organizací řešících problematiku životního prostředí a ochrany ovzduší v našem státě. Tabelární přehled je vydáván Českým hydrometeorologickým ústavem s různými formálními obměnami od začátku sedmdesátých let. V roce 1981, na základě dohody mezi tehdejšími ministerstvem lesního a vodního hospodářství a ministerstvem zdravotnictví, byl ČHMÚ pověřen souhrnným zpracováním a svodným pracovištěm za resort zdravotnictví byl určen Institut hygieny a epidemiologie – nyní Státní zdravotní ústav. Od uvedeného roku byla data z imisních sítí zmíněných organizací, ale i z dalších významných účelových sítí sledování stavu znečištění ovzduší, ukládána a zpracovávána v Interním (později Imisním) informačním systému (IIS), který byl subsystémem Informačního systému o území (ISU).

Od roku 1992 je Imisní informační systém, vedle ostatních informačních agend kvality ovzduší, integrální součástí Informačního systému kvality ovzduší (ISKO). Každoročně jsou do této imisní databáze ukládána kromě údajů ze sítí ČHMÚ a sítí Zdravotních ústavů (ZÚ) i data ze stanic sítí Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti (VÚLHM), ČEZ, a.s., provozovaných Organizací pro racionalizaci energetických závodů (ORGREZ), ze sítí společnosti Ekotoxa a sítí komunálního monitoringu. V monitorovacích sítích na území republiky každoročně dochází ke změnám; v roce 1993 to bylo především ukončení provozu dřívějšího a zahájení inovovaného automatizovaného imisního monitoringu (AIM) v síti ČHMÚ, v letech 2003–2004 došlo k celkové přestavbě monitorovacích sítí ČHMÚ. Rozmístění měřicích míst bylo určeno s ohledem na cíle měření dané příslušnými směrnici EU, zákonem č. 86/2002 Sb. o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů a nařízením vlády č. 350/2002 Sb., kterým se stanoví imisní limity a podmínky a způsob sledování, posuzování, hodnocení a řízení kvality ovzduší, na měřicí programy a způsoby měření znečišťujících látek tak, aby bylo zajištěno sledování kvality ovzduší na celém území ČR a zejména v oblastech se zhoršenou kvalitou ovzduší.

Od roku 1996 jsou do imisní databáze ISKO ukládána a prezentována v Tabelárním přehledu data z německé strany bývalého „Černého trojúhelníku“, od roku 1997 také data z polské strany.

Předkládaný Tabelární přehled je výsledkem souhrnného zpracování imisních dat systematicky ukládaných za daný kalendářní rok. Jeho posláním je především včasná objektivní prezentace naměřených imisních dat z uvedených monitorovacích sítí. Významnou úlohou ročního zpracování je proces ověřování věrohodnosti naměřených dat, který je nedílnou součástí přípravy Tabelárního přehledu.

Od roku 1993 tvoří Tabelární přehled jednak tištěná část – souhrnný roční přehled, a jednak podrobná část denních údajů. Souhrnná část obsahuje prezentaci celé řady imisních měření ze specializovaných imisních sítí. Zejména jsou od roku 1994 uváděny v Tabelárním přehledu údaje o obsahu těžkých kovů v částicích atmosférického aerosolu. Dále se Tabelární přehled stal platformou pro prezentaci dat o chemickém složení srážkových vod. Od roku 1994 je imisní databáze rozšířena o údaje o těkavých organických látkách (VOC) v ovzduší, od roku 1995 o doprovodná meteorologická data a od roku 1997 o systematický monitoring perzistentních organických látek (POP) a automatizovaný monitoring aromatických uhlovodíků.

V roce 2003 došlo ke změně v prezentaci Tabelárního přehledu. Tištěná část obsahuje komentář a základní přehledy o měřicích místech, včetně souhrnných přehledů překročení imisních limitů podle nařízení vlády č. 350/2002 Sb. Ostatní tabulkové přehledy včetně podrobného tabelárního přehledu denních průměrů na stanicích jsou uvedeny na příloženém CD. Celý Tabelární přehled je publikován na internetu (<http://www.chmi.cz>).

Rozsáhlejší hodnocení, zejména v územních souvislostech, je obsahem grafické ročenky, jejíž příprava navazuje na tabelární zpracování.

Zajištění obsahové i formální správnosti a kompletnosti Tabelárního přehledu a tlak na co nejvčasnější vydání jsou dva protichůdné požadavky provázající jeho přípravu a každá realizace ročního přehledu byla vždy kompromisem mezi těmito požadavky. O včasnosti vydání Tabelárního přehledu rozhoduje především termín dokončení ročního příjmu dat, zejména dat z manuálních sítí, jejich kompletnost, víceúrovňová verifikace a opravy ve spolupráci s dodavateli dat. Od roku 1994 se standardní součástí přípravy staly statisticky podložené databázové aplikace pro vyhledávání významných chyb v rozsáhlých souborech naměřených hodnot. Nasazení těchto postupů před vlastním zpracováním Tabelárního přehledu zvyšuje kvalitu publikovaných dat.

Prezentace naměřených a vypočtených dat (agregovaných údajů) v Tabelárním přehledu plně odpovídá legislativním dokumentům přijatým v roce 2002, tedy zákonu č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů a nařízení vlády č. 350/2002 Sb., kterým se stanoví imisní limity a podmínky a způsob sledování, posuzování, hodnocení a řízení kvality ovzduší.

Na závěr je třeba připomenout, že tato publikace, ale především datová základna, která je jejím východiskem, vzniká zásluhou velkého počtu lidí, pracovníků poboček ústavu, laboratoří úseku ochrany čistoty ovzduší ČHMÚ i spolupracujících organizací. Vlastní příprava tabelárního přehledu je výsledkem společné práce autorského kolektivu oddělení Informačního systému kvality ovzduší a pracovníků společnosti IDEA-ENVI, s.r.o.

Praha, červen 2005

Ing. Jaroslav Šantroch, CSc.
náměstek ředitele pro ochranu ovzduší